

420 kv linje, Namsos-Storheia

Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag har ved flere anledninger fremført våre synspunkter vedrørende planene uten i nevneverdige grad å bli hørt.

Det vises til våre høringsuttalelser av 8.2.2008 og 18.4.2009. Vi mener at den planlagte linjen mellom Namsos og Storheia må vurderes på ny bl.a. av følgende grunner:

- Naturvernforbundet ser svært kritisk på NVE sin manglende objektivitet i forbindelse med konsesjonsbehandlingen og vi oppfatter NVE som en pådriver for prosjektet og for å oppfylle regjeringens energipolitiske målsetninger.
- Sumvirkninger av eksisterende, planlagte og fremtidige inngrep er ikke vurdert og dette mener vi er i strid med NML § 10.
- Hensynet til INON-områder som strekker seg fra kyst til fjell er fullstendig ignorert.
- Hensynet til fugl er unnlatt vurdert og utredet, på tross av at det foreligger god kunnskap om effekt på fugl fra Smøla vindpark.
- Hensynet til boreal regnskog er ikke tilgodesett, på tross av at denne skogtypen har svært høy tetthet av rødlistede lav, sopp, moser og karplanter og opptrer i små lommer kun på Fosen-Helgeland, samt i Alaska, Chile og Japan.

NVE skriver i sitt vedtak om å gi konsesjon til 420 kv kraftledning mellom Namsos og Roan:

"Konsesjonsbehandling etter energiloven, innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE innvilger konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene ansees som større enn de negative. Siden det planlegges flere vindkraft- og kraftledningsprosjekter på Fosen som er direkte avhengig av hverandre eller påvirker hverandre, vil store deler av vurderingene måtte omfatte mer enn den konkrete søknaden fra Statnett om å få bygge en 300/420 kV ledning fra Namsos transformatorstasjon til Storheia transformatorstasjon. De systemtekniske vurderingene vil være en samlet vurdering for alle de omsøkte prosjektene. De prosjektene som sees i sammenheng med Statnetts omsøkte 420 kV kraftledning er Storheia vindkraftverk i Åfjord og Bjugn kommuner, Kvenndalsfjellet vindkraftverk i Åfjord kommune, Roan vindkraftverk i Roan kommune og Sørmarkfjellet i Flatanger og Osen kommuner med tilhørende 132 kV kraftledninger for å knytte disse til Statnetts omsøkte transformatorstasjoner i Roan og ved Storheia. Etter de faktiske trasévurderingene av 420 kV kraftledningen isolert sett, vil NVE gjøre en samlet vurdering av konsekvensene for de omsøkte vindkraft- og kraftledningsprosjektene i kapittel 12 som vil være felles for de ulike prosjektene. NVE utarbeider separate notater for de seks aktuelle prosjektene. Det er kun noen virkninger av tiltaket som kan tallfestes og som kan omtales som prissatte konsekvenser (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader osv.). De aller fleste konsekvensene ved etablering av kraftoverføringsanlegg, er såkalt ikke-prissatte konsekvenser. Disse effektene av tiltaket kan vanskelig tallfestes, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak eller ikke, er en faglig skjønnsvurdering. NVE mener at det er en bedre tilnærming å fokusere på hvilke

direkte og indirekte virkninger som vil kunne oppstå for samfunnet ved å etablere nye overføringsanlegg, framfor å undersøke betalingsvillighet eller lignende. Vi legger til grunn at de utredningene som blant annet er gjort for landskap, friluftsliv, naturmiljø og reiseliv, vil gi opplysninger om verdier og konsekvenser av gjennomføring av det omsøkte tiltaket.”

Konsesjonsgiver sier i begrunnelsen for sitt vedtak at de vurderer de gitte konsesjoner som gjensidig avhengig av hverandre og et positivt vedtak for 420 kv kraftledningen mellom Namsos og Storheia utløser de andre konsesjonsgitte prosjektene. Konsesjonsgiver har derimot valgt og ikke å se på de samlede sumvirkningene av prosjektene, samt eksisterende og fremtidige inngrep, noe som er i strid med NML § 10.

I sin høring av tilleggsøknaden 27.4.09 skriver FM i NT:

"Fylkesmannens Miljøvernavdeling mener imidlertid at det fortsatt etter de fremlagte undersøkelser og dokumentasjon er mangelfullt utredet mht il hvilke sumeffekter hele omsøkte utbygging vil ha i regionalt perspektiv for fuglefauna, landskap, inngrepsfrie naturområder (INON) og friluftsliv. Vi vil henvise til vår grundige uttalelse av 9.1.08 for nærmere utdyping av de miljømessige argumenter og ønsker som er fremført i saken. Vi ber på dette grunnlag om at det må vurderes nærmere mulighet for å gjennomføre videre undersøkelser/ sammenstillinger for å belyse slike "sum -effekter" på en god måte.

FM i ST skriver i høring av 20.4.2009 til tilleggsøknaden bl.a.:

"Vi viser til vår opprinnelige uttalelse av 15.4.2008 hvor vi uttalte: Konsesjon frarås på bakgrunn av mangelfull kunnskap om hvilke sumeffekter en slik utbygging har i et regionalt perspektiv på fugl, landskap, inngrepsfrie områder og friluftsliv". Deretter er den grundige merknad til verneområder, rødlistede fuglearter, verdifulle naturtyper og landskap med konklusjoner om at konsekvensene ikke er til strekkelig utredet på alle områder. DN har i sin uttalelse av 7.3.2008 til kraftlinjen mv påpekt at Stanett bør pålegges nærmere utredninger av biologisk mangfold langs traseene.

Vi registrerer at NVE ikke har tatt hensyn til disse uttalelsene når det har gitt konsesjon for utbyggingene. Naturvernforbundet krever at departementet følger opp de klare føringene som ligger i disse uttalelsene og pålegger utbyggerne å utrede de samlede konsekvensene av eksisterende, konsesjonsgitte og fremtidige inngrep på Fosen, for temaene friluftsliv, landskap, fugl, inngrepsfrie områder, truede og sårbare arter og naturtyper.

NVE har avvist alle krav om å legge hele eller deler av linjen som jordkabel med henvisning om at kostnadene blir for store. Det er da verdt å merke seg at i forbindelse med prosjektet Sima-Samnanger har statsminister Jens Stoltenberg uttalt at det ikke er et spørsmål om penger som gjør at alternativet med sjøkabel velges bort, men forsyningssikkerhet. Det samme gjentas av Terje Riis Johansens rådgiver, Ivar Vigdenes i Dagens Næringsliv, 24.7.10. NVE sin argumentasjon i forbindelse med spørsmålet om linje vs. jordkabel på strekningen Namsos-Storheia stilles da i et merkelig lys.

NVE skriver: " NVE konstaterer at spørsmål knyttet til behov i stor grad er knyttet til at man ikke ønsker utbygging og at andre alternative produksjonskilder og lokaliseringer derfor foreslås utredet. Spørsmålet om alternative produksjonsmåter og økonomiske

støttesystemer er forhold som ikke er beslutningsrelevant for behandlingen av den enkelte søknad. Dette er et viktig politisk spørsmål om hva Norge ønsker å satse på og vil ikke bli adressert av NVE i denne saken. Vi understreker at utbygging av vindkraft vil være i tråd med de målsettinger Regjering og Storting har for produksjon av ny fornybar energi.”

Her er det kun spørsmålet om kraftproduksjon som blir seriøst vurdert og på det ene siden sier de at politiske spørsmål ikke vil bli adressert av NVE, mens de i neste setning understreker at utbyggingen er i tråd med politiske målsetninger. NVE skal ivareta samfunnets interesser og foretar skjønnsmessige vurderinger av tiltakenes direkte og indirekte virkninger på samfunnet, og objektiviteten skal ivaretas av at konsesjonsgiver ikke er bundet av politiske målsettinger.

Når konsesjonsgiver ber om råd fra andre tunge faglige instanser (DN, FM) kan vi ikke etter beste evne forstå at vektige argumenter som reindrift, inngrepsfri natur, hensyn til truede og sårbare arter settes til side. Tunge faglige argumenter fra mange av høringspartene blir oversett og forpliktelser ovenfor blant annet ILO-konvensjonene for reindrifta og Bernkonvensjonen for fugl ser ikke ut til å ha betydning for konsesjonsgiver. Med erfaringene fra Smøla vindpark som referanseområde, skulle man tro at vindparker og kraftledninger som foreslås plassert i sentrale trekkorridorer og hekkeområder for fugl raskt vil bli avvist av myndighetene.

I en oppsummering av 47 av vitenskapelige rapporter og artikler av Direktoratet for naturforvaltning i forbindelse med vindparken på Smøla fremgår det med stor tydelighet artikler at både kollisjon med kraftlinjer og turbiner utgjør en stor risiko spesielt for vadefugler, ender, svaner og rovfugl. Av de artene som er hyppigst registrert drept grunnet disse faktorene finnes hubro, kongeørn, havørn, myrhauk, vandrefalk, jaktfalk, hønsehauk, svaner og trane på Fosen og alle disse artene vil bli berørt av kraftledningen og vindparkene. Oppsummering av kvantitative analyser viser at mellom 3000 og 4000 fugler kan bli drept årlig pr. km kraftlinje i enkelte fugletette områder. En undersøkelse viste 4 drepte rovfugl pr. år pr. km. Overført til Smøla ville dette bety 80 døde rovfugler ved reising av 20 km kraftlinje eller 52 døde rovfugler ved reising av en 13 km linje.

Undersøkelsene av drepte fugler/turbin/år varierer betydelig, fra 0,15 ind. til 64/turbin/år. 64 drepte fugler pr. turbin tilsvarer 4500 drepte fugler med et turbintall på 72, mens 0,15 tilsvarer 11 drepte fugler ved samme antall turbiner.

For rovfugl varierer tallene mellom 0,02 og 0,06 ind/turbin/år, tilsvarende mellom 1 og 4 drepte individ/år. For Fosen vil sitt vedkommende tilsvarende tall bli 568 døde rovfugl ved bygging av 142 km ny kraftledning, og fra 49-21 120 stk drepte fugler med en utbygging av 330 turbiner. For rovfugl vil 330 turbiner bety mellom 7- 20 stk. drepte pr år. Dette er oppsiktsvekkende tall som kunne vært brukt av NVE for å vurdere sumvirkningene for temaet fugl. Feltmetodikken som er brukt for å utrede virkningene på fugl er jo en parodi og betegnende for Statnett sin manglende vilje til og til å ta miljøhensyn og NVE sin unnfalighet og subjektivitet i forhold til energibransjen. FM i NT skriver i sitt brev til NVE 20.4.2009: *”Den totale lengden på kraftledningen er på hele 82 km hvorav vel 20 km ligger i Sør-Trøndelag. Utbygger har benyttet dager i juni og en ettermiddag i august til feltbefaring av kjente lokaliteter der ny trase og vei ble prioritert. Ressursinnsatsen i felt anses som minimal. Blant annet ble fem hubrolokaliteter befart, men det ble ikke observert eller hørt hubro på noen av lokalitetene. Den utførte befarings/metodikken (i en tidsperiode hvor*

hubroen er vanskelig å registrere) vurderes som lite egnet for å innhente kunnskap om hubroens tilstedeværelse i området.”

Elgsjøen barskogreservat i Osen kommer i konflikt med traseen og kraftlinjen tangerer Kariholet naturreservat. Denne planlegges utvidet, noe som blir vanskelig med kraftlinjen på plass. Det samme gjelder planene for ny kystnasjonalpark på Storheia. Både kraftledningen og Vindparken gjør at Storheia blir uaktuell som nasjonalpark som strekker seg fra fjell til kyst. Det blir i hele tatt umulig å etablere en nasjonalpark med slike kvaliteter i Trøndelag da alle INON- områder langs kysten blir berørt av kraftlinjer og/eller vindkraftanlegg. Dette gjelder både nord for Trondheimsfjorden og nå også sør for fjorden, med planene som omfatter 420 kv linjen Storheia-Trollheim og vindparken på Heimsfjellet i Hemne. Det kan umulig være i samfunnets interesse at alle slike arealer fjernes med et pennestrøk. Flere kystgranskoglokaliteter blir berørt. Dette er skogsområder med høy tetthet av truede og sårbare lavarter. Endringer i fuktighetsforholdene i lokalitetene som resultat av at bestandene åpnes opp av kraftgate vil være kritisk for de lavartene som har levested der.

Kraftlinjen er planlagt innenfor den eventuelt nye nasjonalparken Dåapma, og linjen vil gå over de største fjelltoppene og være godt synlig innover i fjellet noe som vil redusere opplevelsesverdien av området. Det kan nevnes at Åre kommune i Jämtland, i juni sa nei til utbygging av et vindkraftanlegg på Middagsfjellet, like ved norskegrensen, med samme argumentasjon. Kraftledningen vil også gi et bortfall av 30 km² INON-områder, samt berører flere vernede vassdrag.

**Naturvernforbundet anser ikke konklusjonen i NVE sitt vedtak for tilstrekkelig
Begrunnet og søknaden er ufullstendig på vesentlige punkter. Naturvernforbundet påklager vedtaket.**

Sørmarksfjellet Vindpark

Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag vil be Olje og energidepartementet om å på nytt vurdere konsesjonen som er gitt til å bygge Sørmarksfjellet vindpark av følgende årsaker:

- Naturvernforbundet trekker NVE sin objektivitet i tvil. Positiv argumentasjon for prosjektet blir fremhevet, mens innvendinger blir ignorert eller utelatt. Lokal motstand blir heller ikke hensyntatt.
- På tross av at tilleggsutredningene viser uendret eller forverret konfliktgrad, mangelfull kunnskap om temaene, gis det konsesjon.
- Sammenhengende INON-områder fra fjell til kyst vil forsvinne.
- Arbeidsplasser innen friluftsliv og naturbasert reiseliv settes i fare

Naturvernforbundet har tidligere engasjert seg i utbyggingsplanene på Oksbåsheia/Sørmarksfjellet. De innvendingene vi har hatt i de foregående høringsrundene står fortsatt ved lag. NVE satte ved siste høringsrunde krav om tilleggsutredninger for flere tema. Resultatet av utredningene for temaene landskap, kulturmiljø og friluftsliv viser uendret eller forverret konfliktgrad. Noen av tilleggsutredningene viser også at det foreligger mangelfull kunnskap om temaet, f.eks. fugl. Da er det uforståelig for oss at det har ført til et positivt konsesjonsvedtak.

Heller ikke lokal motstand mot planene ser ut til å ha noen innvirkning på konsesjonen som er gitt. Det er oppsiktsvekkende at NVE ignorerer kommunestyrevedtakene i Flatanger og Osen om å gå i mot utbygging på Sørmarksfjellet. Flatanger kommune har også valgt å anke konsesjonen noe som klart indikerer at prosjektet er uønsket lokalt. Det er også merkelig at NVE ikke har gått inn i bakgrunnen for de negative kommunestyrevedtakene, og hvorfor engasjementet blant lokalbefolkningen har vært så stort. Flatanger kommune skriver: ”Konsekvensutredningen for Sørmarksfjellet vindkraftverk viser samlet betydelige negative inngrep. De negative konsekvensene knytter seg i første rekke til:

- Synlighet i åpen kystnatur,

- Arkeologi og

- Uavklarte konsekvenser for naturbasert reiseliv som ble presentert på høringsmøte 01.09.2009.

I tillegg kommer en nettløsning på ca. 40 km som berører store områder, inkludert INON-område. Flatanger har de siste årene fått omfattende oppmerksomhet i nasjonale og internasjonale media for aktivitet innen naturbasert reiseliv. Flatanger kommune ønsker å bidra til at dette utnyttes videre i bygging av Flatanger som varemerke og videre utvikling av næringsliv til nytte for hele regionen.”

Det er også trukket frem av NVE at Sør-Trøndelag Fylkeskommune ikke lenger har innvendinger mot planene. Årsaken til dette er at svært små deler av prosjektet ligger i Sør-Trøndelag etter at planene ble justert og kan knapt nok brukes som et argument for prosjektet. Om dette er en del av NVE sin strategi for ”å selge” prosjektet vites ikke, men det er iøynefallende at tilhengere av planene har fått tilstrekkelig spalteplass i NVE sine oppsummeringer av høringsuttalelsene, mens for eksempel Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag sin høringsuttalelse til tilleggsutredningene av 9.10.09 ikke er omtalt i dokumentet. Dette gjør at vi trekker NVE sin objektivitet i tvil.

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren vurderte i en fellesuttalelse av 21.12.2006 de samlede virkninger av det opprinnelige Oksbåsheia vindkraftverk til kategori E for temaet miljø- og kulturminner. Dette innebar en oppjustering av konfliktgraden fra kategori D i forbindelse med vurderingen av meldingen. Det ble vektlagt at landskapet rundt Oksbåsheia er representativt for det karakteristiske landskapet langs kysten på Fosen og at det er gitt konsesjon til flere andre vindkraftverk i tilsvarende landskapstyper på Fosen. NVE's begrunnelse for vedtaket baserer seg mye på at konfliktnivået ble redusert da Oksbåsheia ble fjernet og alle turbinene ble samlet på Sørmarkfjellet. Tilleggsutredningene støtter ikke opp om dette, spesielt ikke når det gjelder landskap, friluftsliv og kulturminner. NVE derimot, antar at endringene i de tematiske konfliktvurderingene vil bli lavere og mener endringen har redusert de visuelle virkningene vesentlig.

Temaet *naturmiljø* er vurdert til kategori D. Det påpekes at det er et betydelig fugleliv i planområdet, men at dette ikke er godt kartlagt. Fylkesmannen i ST synes utredningene er mangelfulle og anbefaler ikke konsesjon. Iflg. tilleggsutredningen er det angitt verdifulle forekomster av sjeldne og truede fuglearter. NVE hevder imidlertid at det ikke finnes hekkelokaliteter for truede eller sjeldne arter innenfor planområdet. Området er leveområde for havørn og flere rødlistearter. I tilknytning til vindkraftanlegget er det beskrevet bl.a. storlom, smålom (begge hekker i området), hubro (Iflg. NOF hekker den i området), vandrefalk, tårnfalk, gråhegre, toppskarv, teist, sildemåke og kongeørn. Det er også beskrevet flaggermusforekomster i planområdet.

Området er et regionalt viktig friluftsområde. Flere turbiner synbar fra det statlig sikrede friluftsområdet ved Drageid og fra Drageid leirskole. Drageid skilter med 8000 gjestedøgn i året og har nettopp fått en pris fra Fosen Regionråd for sin utmerkede satsning med hovedvekt på friluftsopplevelser, spesielt for barn og ungdom. Det er grunn til å tro at dette kan føre til at arbeidsplasser går tapt og at området kan bli mindre attraktivt som leirskolemål. Han som driver leirskolen lette i lang tid før han fant dette området med slike kvaliteter og bygget opp leirskolen til det den er i dag. Med det konseptet han bygger på er det grunn til bekymring for videre utviklingsplaner med kursvirksomhet osv. som det er lagt opp til. Drageid leirskole har avgitt uttalelse både i 2006 og i 2009. NVE stilte i 2008 krav om en ny utbyggingsløsning som kun omfattet Sørmarkfjellet, inkludert vurdering av innvirkning på lønnsomhet, landskap og miljø. For å opprettholde lønnsomheten ble alle turbinene samlet på Sørmarkfjellet. Det ble spesielt bedt om justeringer vs. friluftsområder ved Drageid og i Jøssundfjorden. Disse tilleggsutredningene kommer med konklusjoner som overprøves av NVE. Norway Nature (Ole Martin Dahle) i Flatanger er et annet viktig eksempel på en suksessrik virksomhet med potensial som vil bli sterkt påvirket av vindkraftverket. Virksomheten er basert på naturguiding/naturfotografering med Jøssundfjorden som sitt viktigste område sommerstid. Spørreundersøkelser i Flatanger ("Hytteundersøkelsen") og ("Innbyggerundersøkelsen") viser at friluftsliv er viktig for at folk velger å bo eller ha hytte i Flatanger. Tilflyttere og unge innbyggere legger stor vekt på uberørt natur. NVE mener holdningen til aktørene er avgjørende, men kan holdningsendring gjøre vindkraftverk om til uberørt natur? Det er jo dette reiselivskunder til naturbasert turisme (og unge innbyggere/tilflyttere) etterspør.

Området er også reservevinterbeite for driftsgruppe nord i Fosen reinbeitedistrikt. Inngrepene vil gjøre reindriften sårbar i vintre med sterk nedisning av de indre

beiteområdene. Nettilknytningen representerer en barrierevirkning for reindriften. Samtidig vet man også at nesten 24 km² INON – område vil forsvinne. Dette er INON-områder som strekker seg fra kyst til fjell. Direktoratet for Naturforvaltning har i sine høringsuttalelser poengtert hvor få slike områder vi har igjen i Norge og det er stor fare for at vi i Trøndelag mister våre gjenværende områder med slike kvaliteter. Storheia i Åfjord kommune har blitt valgt som satsningsområde for etablering av en kystnasjonalpark, men slik det ser ut etter at konsesjonsvedtaket er gjort vil man miste alle muligheter for en slik etablering. Så vel adkomstvei til planområdet som nettilknytningen går gjennom verdifulle kystgranskoglokaliteter med rødlistede lavarter. Linjen går også i nærområdet til naturreservat (Skjellådalen). Kystlynghei er en dominerende vegetasjonstype i planområdet.

NVE legger til grunn at dette prosjektet kan øke kunnskapen om virkningene av vindkraftverk på fugl. Det kan bli dyrekjøpt kunnskap, kunnskap som for øvrig allerede finnes gjennom studier av andre vindkraftverk.

På bakgrunn av det som er kommet frem i konsesjonsvedtaket mener Naturvernforbundet at NVE ikke har oppfylt utredningsplikten på vesentlige punkter, begrunnelsen for vedtaket er basert på subjektive verdivurderinger og ikke på bevaring av viktige samfunnsverdier. Sørmarksfjellet Vindpark bør under ingen omstendighet bygges ut. Vedtaket påklages av Naturvernforbundet.